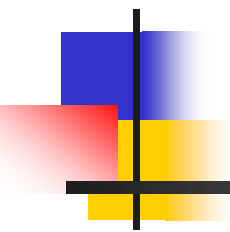




EKONOMSKE OSNOVE DRŽAVE I PRAVA

**Pravni fakultet
Univerziteta u Travniku**

Copyright © Faruk Jašarević, Sarajevo, 2018



MODUL 7. POTROŠNJA

Prof.dr. Faruk Jašarević



CILJEVI IZLAGANJA

- DATI **OPĆE POJMOVE** O **POTROŠNJI**
- **OBJASNITI** **POVEZANOST**
PROIZVODNJE I POTROŠNJE
- **OBJASNITI** **STRUKTURU I VRSTE**
POTROŠNJE
- **ANALIZIRATI** **KAUZALNI** **ODNOS**
POTROŠNJE I ŠTEDNJE



CILJEVI IZLAGANJA

- **DEFINIRATI PRIVREDNE INVESTICIJE**
- **OBJASNITI POTROŠNJU DRŽAVE, STRUKTURU DRŽAVNE POTROŠNJE I KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI**



1. OPĆENITO

- **POTROŠNJA JE POSLJEDNJA FAZA EKONOMSKOG PROCESA**



1. OPĆENITO

- **POVIJEST EKONOMSKE MISLI
BILJEŽI POGLEDE POJEDINI
PRAVACA PREMA KOJIMA
POTROŠNJA NE SPADA U
PREDMET IZUČAVANJA POLITIČKE
EKONOMIJE**



1. OPĆENITO

- **POTROŠNJA JE INDIVIDUALAN ČIN TROŠENJA DOBARA U SVRHU ZADOVOLJAVANJA POTREBA**



1. OPĆENITO

- **OVO STAJALIŠTE ZASNIVA SE NA TEZI DA SE**
 - **KLJUČNI DRUŠTVENI ODNOSI**
USPOSTAVLJAJU U
PROIZVODNJI, RASPODJELI I
RAZMJENI ...



1. OPĆENITO

... DOK JE

➤ **POTROŠNJA EPILOG ZBIVANJA U
PRETHODNIM FAZAMA
EKONOMSKOG PROCESA**



1. OPĆENITO

- NAVEDENI BI POGLED BIO OPRAVDAN AKO BI SE **POTROŠNJA** SHVATILA **RESTRIKTIVNO**, KAO AKT KONZUMACIJE DOBARA, ODNOSNO KAO ČIN **INDIVIDUALNOG UŽITKA**



1. OPĆENITO

- **POTROŠNJA** SE ANALIZIRA
KOMPLEKSNIJE, KAO FAZA
EKONOMSKOG PROCESA KOJA
PORED INDUKCIJSKE FUNKCIJE
CJELOKUPNOG EKONOMSKOG
PROICESA IMA DALEKO **ŠIRE**
ZNAČENJE



1. OPĆENITO

- **POTROŠNJA** SE NE SVODI NA POBUĐIVANJE, POTICANJE I DAVANJE RACIONALNOG SMISLA PROIZVODNJI, NEGO SU NJEZINE FUNKCIJE I REPERKUSIJE DALEKO **SLOŽENIJE**



1. OPĆENITO

- **POTROŠNJA JE IZRAVAN ODRAZ POTREBA DRUŠTVA DA KONTINUIRANO ZADOVOLJAVA BROJNE POTREBE I VJEČITI JE UVJET OPSTANKA LJUDSKE VRSTE, DOK JE PROIZVODNJA VJEČITA PRETPOSTAVKA NJEGOVA OSTVARENJA**



1. OPĆENITO

- U KRAJNJOJ SIMPLIFIKACIJI SADRŽANA JE CJELOKUPNA DRAMA POVIJESTI ČOVJEČANSTVA IZRAŽENA KROZ RAZLIČITE OBLIKE ...



1. OPĆENITO

- **POLITIČKE NAPETOSTI**
- **KLASNIH ANTAGONIZAMA**
- **OSVAJAČKIH POHODA**
- **VJERSKIH I NACIONALNIH SUKOBA**
- **KOLONIJALIZMA I HEGEMONIZMA**



1. OPĆENITO

- **BEZ PROIZVODNJE ILI S OSKUDNOM PROIZVODNjom POTROŠNJI NEDOSTAJE SADRŽAJ A**
- **BEZ POTROŠNJE OPSTANAK LJUDSKE VRSTE NIJE MOGUĆ**



1. OPĆENITO

- FAZA POTROŠNJE

PROCES JE **KONAČNE UPOTREBE**
BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA ILI
NACIONALNOG DOHOTKA



1. OPĆENITO

- **STVORENI FOND DOBARA I USLUGA PRIVODI SE KRAJNJOJ SVRSI, TROŠI SE:**

- ***NA RAZLIČITE NAČINE***

/

- ***ZA RAZLIČITE NAMJENE***



1. OPĆENITO

- **PORED UDOVOLJAVANJA POTRBAMA POJEDINACA KROZ NEPOSREDNO NAMIRIVANJE ELEMENTARNIH I DRUGIH POTREBA SVAKE DRUŠTVENE JEDINKE, CILJ POTROŠNJE JE ZADOVOLJAVANJE I DRUGIH POTREBA**



1. OPĆENITO

- **PROCES EKONOMSKOG RAZVOJA**
 - **NAPREDAK U EKONOMSKOJ SFERI – TAKOĐER JE RELEVANTNA POTREBA DRUŠTVA**



1. OPĆENITO

- **USPOSTAVLJANJE RAVNOTEŽE IZMEĐU**
 - **REALNIH MOGUĆNOSTI POTROŠNJE**
 - **I**
 - **AKTUALNIH I PERSPEKTIVNIH POTREBA**

VELIKI JE IZAZOV I KAMEN KUŠNJE SVAKOG CIVILIZIRANOG DRUŠTVA



1. OPĆENITO

- **SVAKA JE GENERACIJA DUŽNA
PREUZETI DIO POVIJESNE
ODGOVORNOSTI ZA BUDUĆNOST**
- **PRODUŽENJE VRSTE ISKONSKI JE
NAGON ČOVJEKA JEDNAK
NAGONU SVIH PRIRODNIH BIĆA**



1. OPĆENITO

- **LJUDIMA JE SVOJSTVENA I BRIGA
ZA EKONOMSKI BOLJITAK
NADOLAZEĆIH GENERACIJA**



1. OPĆENITO

- **BRIGA ZA EKONOMSKI PROSPERITET U BUDUĆNOSTI NIJE PRIRODNI INSTINKT VEĆ ODRAZ RACIONALNOG PROMIŠLJANJA, PLOD CIVILIZACIJSKIH DOMETA ČOVJEKA**



1. OPĆENITO

- **NAPREDAK U BUDUĆNOSTI TEMELJI SE**
 - **NA ODRICANJIMA U SADAŠNOSTI,**
 - **NA IZUZIMANJU JEDNOG DIJELA STVORENE VRIJEDNOSTI OD TEKUĆE POTROŠNJE,**
- **U SVRHU STVARANJA UVJETA ZA RAST POTROŠNJE U BUDUĆNOSTI**



1. OPĆENITO

- **POTROŠNJA** KAO PROCES SVOJOM
STRUKTUROM **DETERMINIRA**
BUDUĆNOST **ODREĐENOG**
DRUŠTVA



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **SMISAO JE EKONOMSKOG PROCESA ZADOVOLJAVANJE POTREBA DRUŠTVA**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **U RELEVANTNE POTREBE VALJA UBROJITI:**
 - **OSOBNNE POTREBE SVAKOG POJEDINCA**
 - **POTREBE DRUŠTVENE ZAJEDNICE**
 - **POTREBE BUDUĆEG RAZVOJA**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **AKO ĆE SE UKUPNOST STVORENIH MATERIJALNIH DOBARA I USLUGA (P) U CIJELOSTI POTROŠITI U TEKUĆE POTREBE INDIVIDUA I DRUŠTVENE ZAJEDNICE (C), TADA JE**

$$P = C$$



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- AKO SE DIO UČINKA (P) IZUZME OD **POTROŠNJE** (C) ZBOG **ŠTEDNJE** (S), TADA JE $P = C + S$
PRI ČEMU JE VELIČINA **ŠTEDNJE** (S) JEDNAKA $S = P - C$
ILI **ŠTEDNJA** (S) JE JEDNAKA RAZLICI STVORENOG (P) I POTROŠENOG (C) PROIZVODA DRUŠTVA



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **SVAKA JE PROIZVODNJA ISTOVREMENO**
 - **AKT STVARANJA**
 - |
 - **AKT TROŠENJA ...**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

... PA JE OBNAVLJANJE,
NADOMJEŠTANJE UTROŠENIH
ELEMENATA PROIZVODNOG
PROCESA **UVJET KONTINUITETA,**
OBNAVLJANJA REPRODUKCIJE



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **NAČIN TROŠENJA STVORENIH VRIJEDNOSTI ZNAČI NAMJENSKU UPOTREBU PRENESENIM DIJELOVA UKUPNE VRIJEDNOSTI**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **DIO** **ĆE** **UKUPNO** **STVORENE**
VRIJEDNOSTI BITI KORIŠTEN ZA
 - **NADOKNADU** **UTROŠENIH**
PREDMETA RADA
 - |
 - **OBNOVU SREDSTAVA RADA**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- U **POTROŠNJI** SE DISPONIRA (RASPOLAŽE) S **PREOSTALIM DIJELOM UČINKA PROIZVODNJE – S NOVOSTVORENOM VRIJEDNOŠĆU ILI NACIONALNIM DOHOTKOM (P)**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- TA SE VELIČINA (P) JEDNIM DIJELOM (S) MOŽE IZUZETI OD **POTROŠNJE (C)**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **ŠTEDNJU (S) VALJA SHVATITI UVJETNO I NIKAKO KAO SKLADIŠTENJE, TEZAUACIJU, GOMILANJE DIJELA PROIZVODNOG UČINKA I NJEGOVO BUKVALNO NETROŠENJE**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **ŠTEDJETI**

**ZAPRAVO ZNAČI TAKOĐER
TROŠITI, ALI U SASVIM
SPECIFIČNOM SMISLU**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **ŠTEDJETI (S) ZNAČI INVESTIRATI (I),
PA JE**

$$S = I$$

ILI

**ŠTEDNJA (S) JE JEDNAKA
INVESTICIJAMA (I)**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- RAZLIKA IZMEĐU **POTROŠNJE** I **ŠTEDNJE** U REALNOM EKONOMSKOM ŽIVOTU NIJE U TOME DA SE **DIO** REZULTATA PROIZVODNJE **TROŠI**, A **DIO NE TROŠI**
- **DISTINKCIJA JE U SVRSI TROŠENJA**



2. POTROŠNJA I ŠTEDNJA

- **ŠTEDNJA** **TAKOĐER**
PODRAZUMIJEVA TROŠENJE, ALI U
SASVIM ODREĐENE SVRHE, U
PROCES RAZVOJA



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **STANOVNIŠTVO** **ZADOVOLJAVA**
OSOBNE **POTREBE**
PRETVARANJEM **NOVČANIH**
UDJELA **PRISVOJENIH**
RASPODJELOM **U** **KONKRETNE**
UPOTREBNE VRIJEDNOSTI



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **PORODICE OSIGURAVAJU UVJETE BIOLOŠKE REPRODUKCIJE I NORMALNOG ŽIVOTA ...**



3. OSOBNA POTROŠNJA

...

- **KUPUJUĆI NA TRŽIŠTU POTREBNA DOBRA**
- |
- **KORISTEĆI SE DRUGIM OBLICIMA NAPLATNOG ILI BESPLATNOG ZADOVOLJAVANJA POTREBA**



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **DIO OSOBNIH POTREBA (HRANA, ODJEĆA I OBUĆA, STAN...) ZADOVOLJAVAJU LJUDI RASPOREĐIVANJEM NOVČANIH PRIMANJA OD RADA I IMOVINE ZA NAVEDENE SVRHE**



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **DIO ODREĐENIH USLUGA (OSOBNA SIGURNOST, ZAŠTITA IMOVINE, ŠKOLOVANJE U DRŽAVNIM ŠKOLAMA..) STANOVNIŠTVO UŽIVA BEZ DIREKTNIH PLAĆANJA**



3. OSOBNA POTROŠNJA

- RIJEČ JE O UVJETNO
“*BESPLATNIM*” OBLICIMA
POTROŠNJE
- BESPLATNI RUČAK NE POSTOJI –
KAZALI BI CINICI



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **DRŽAVA JE DISTRIBUTOR, A NE STVARATELJ VRIJEDNOSTI**



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **BESPLATNO DRŽAVNO
ŠKOLOVANJE I OSTALE
NENAPLATIVE USLUGE KOJE
PRUŽAJU DRŽAVNE INSTITUCIJE
PLAĆAJU POREZNI OBVEZNICI**



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **SVAKI JE POJEDINAC SLOBODAN U TROŠENJU DOHOTKA RASPOLOŽIVOG**
- **VEĆINA LJUDI, IPAK NA PRIBLIŽNO SLIČAN NAČIN RASPOREĐUJE SVOJ NOVČANI DOHODAK**



3. OSOBNA POTROŠNJA

- TA SE TVRDNJA ODNOSI NA LJUDE SLIČNIH PRIHODA
- INDUSTRIJSKI RADNIK NE TROŠI ISTI KVANTITET, KVALITET I STRUKTURU DOBARA KAO VLASNIK TVORNICE U KOJOJ RADI



3. OSOBNA POTROŠNJA

- **TEMELJNE LJUDSKE POTREBE**
 - **ZADOVOLJAVAJU SE NA PRIBLIŽNO SLIČAN NAČIN**
A
 - **PRIORITETI U ZADOVOLJAVANJU POTREBA GOTOVO SU UNIVERZALNI**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **NJEMAČKI STATISTIČAR ERNST ENGEL (1821.-1896.) PROUČAVAO JE NAČIN UPOTREBE DOHOTKA BELGIJSKIH RUDARA**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- TEMELJEM TOG EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA NASTALI SU TZV. ENGELOVI ZAKONI, PRAVILA POTROŠNJE NA ODREĐENOJ RAZINI DOHOTKA



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **ENGEL** JE REZULATE
ISTRAŽIVANJA FORMULIRAO U
SLJEDEĆA **PRAVILA:** ...



3.1. ENGELOVI ZAKONI

(1) DIO DOHOTKA KOJI SE TROŠI NA
PREHRANU UTOLIKO JE **MANJI**
UKOLIKO DOMAĆINSTVA
RASPOLAŽU **VEĆIM DOHOTKOM**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **NAPROTIV, ŠTO JE DOMAĆINSTVO SIROMAŠNIJE, DAKLE ŠTO RASPOLAŽE S MANJIM DOHOTKOM, TO JE RELATIVNO VEĆI POSTOTAK IZDATAKA ZA HRANU**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

**(2) IZDACI ZA ODJEĆU I STAN
PROPORCIONALNI SU DOHOTKU;
ONI SE POVEĆAVAJU U ISTOJ
MJERI U KOJOJ RASTE I DOHODAK**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

**(3) DIO DOHOTKA NAMIJENJEN
ZADOVOLJAVANJU OSTALIH
POTREBA – KULTURE, ZDRAVSTVA,
HIGIJENE, OBRAZOVANJA, ŠTEDNJE...
– RASTE NAGLO, KADA SE DOHODAK
UVEĆAVA, OVAJ TROŠAK BRŽE
RASTE NEGO ŠTO RASTE DOHODAK**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **ZADOVOLJAVAJU SE:**

- (1) **PRVENSTVENO POTREBE ZA HRANOM, ZATIM**
- (2) **POTREBE ODIJEVANJA I STANOVANJA, SLIJEDE**
- (3) **OSTALE POTREBE (OBRAZOVANJE, ZABAVA...)**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **ŠTEDNJA** SE JAVLJA TEK NA ODREĐENOJ **RAZINI** NOVČANIH PRIMANJA
- DO POJAVE **ŠTEDNJE** POSTOJI TZV. **NEGATIVNA** **ŠTEDNJA** — **ZADUŽIVANJE**

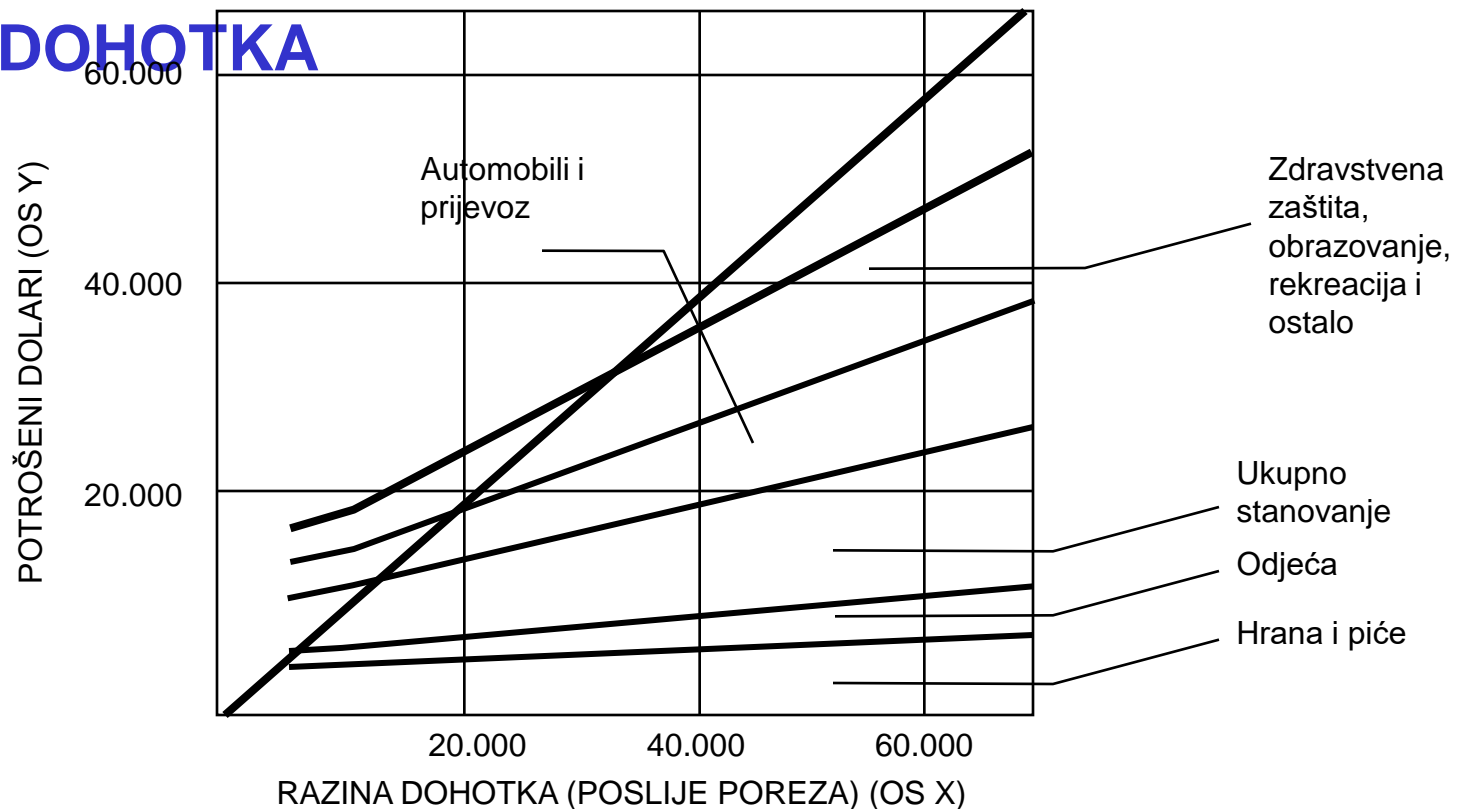


3.1. ENGELOVI ZAKONI

- KADA SU NOVČANA PRIMANJA NISKA, LJUDI SE ZADUŽUJU, **KUPUJU NA KREDIT**
- TAKAV OBLIK **POTROŠNJE** NAZIVA SE **ANTICIPIRANOM POTROŠNJOM** ILI **TROŠENJEM BUDUĆE ZARADE**

3.1. ENGELLOVI ZAKONI

Grafikon – KRETANJA IZDATAKA ZA POTROŠNJU PRI RAZLIČITIM RAZINAMA DOHOTKA





3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **IZ GRAFIKONA JE MOGUĆE USTANOVITI KARAKTERISTIČAN OBRAZAC PONAŠANJA LJUDI**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **IZDACI ZA HRANU I PIĆE VELIČINOM UDJELA U UKUPNOJ POTROŠNJI NE ODRAŽAVAJU ZNAČAJNE RAZLIKE IZMEĐU BOGATIH I SIROMAŠNIH OBITELJI, A ŠTO JE NORMALNA POSLJEDICA PRIRODNIH OGRANIČENJA U KONZUMACIJI HRANE**



3.1. ENGELLOVI ZAKONI

- **RASTOM DOHOTKA UDIO RASHODA ZA PREHRANU RELATIVNO OPADA**



3.1. ENGELOVI ZAKONI

- **IZDACI ZA ZDRAVLJE, OBRAZOVANJE... VELIČINOM UDJELA U UKUPNOJ POTROŠNJI ODRAŽAVAJU ZNAČAJNE RAZLIKE IZMEĐU BOGATIH I SIROMAŠNIH OBITELJI, SU ZNATNO VEĆI KOD BOGATIJIH OBITELJI**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **OBLIK “POTROŠNJE” KAO VLASTITA NEGACIJA – ŠTEDNJA – POSTOJI SAMO KOD BOGATOG DIJELA STANOVNIŠTVA**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **ZADUŽIVANJE ILI ANTICIPIRANA POTROŠNJA KARAKTERISTIČNA JE POJAVA KOD OBITELJI S NIŽIM PRIHODIMA**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **KATEGORIJA** **ŠTEDNJE**
POJAVLJUJE SE KADA OBITELJSKI
PRORAČUN PRELAZI 25000\$



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- NA NIŽOJ RAZINI PRIHODA KARAKTERISTIČNA JE POTROŠNJA **IZNAD REALNIH MOGUĆNOSTI** (KRIVULJE IZDATAKA ZA STANOVANJE, AUTOMOBILE I PRIJEVOZ PRELAZE LINIJU POD KUTOM OD 45° = TROŠENJE JE IZNAD OSTVARENIH PRIHODA)



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

**... OBITELJI S PRIHODIMA NIŽIM OD
25000\$ TROŠE IZNAD REALNIH
MOGUĆNOSTI**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **ŠTEDNJA JE NA NISKOJ RAZINI
PRIHODA NEMOGUĆA JER
POTREBE NADMAŠUJU REALNE
MOGUĆNOSTI**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **OBITELJI S VEĆIM PRIHODIMA DIO DOHOTKA ŠTEDE A SKLONOST ŠTEDNJI RASTE BRŽE OD RASTA DOHOTKA**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

■ ANTICIPIRANA POTROŠNJA

U EKONOMSKOM PROCESU
NAČELNO **NE PREDSTAVLJA**
NEGATIVNU POJAVU KOJU BI
TREBALO SUZBIJATI



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **SUPROTNO, PROIZVODNI SUBJEKTI I DRŽAVA POTIČU RAST POTROŠNJE IZNAD REALNE KUPOVNE MOĆI STANOVNIŠTVA, JER SE TIME UVEĆAVA TRŽIŠNA POTRAŽNJA**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- PRIVREDI SE TIME DAJU **DODATNI IMPULSI** ZA RAST PROIZVODNJE I UVEĆANI PLASMAN PROIZVODA, A ŠTO JE NAROČITO VAŽNO U UVJETIMA:
 - **NISKE KUPOVNE MOĆI STANOVNIŠTVA**
 - **I**
 - **NEDOSTATNE KONJUNKTURE**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **SVAKO U TOME NALAZI SVOJ INTERES**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **KUPCI SE KORISTE PROIZVODIMA PRIJE NEGO SU ZARADILI DOVOLJNO NOVCA KUPOVINU**
- **BANKE KREDITIRANJEM KUPACA ZARAĐUJU KAMATE**
- **PROIZVOĐAČI POTPUNIJE ISKORIŠTAVAJU SVOJE KAPACITETE**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **DRŽAVA OSTVARUJE VIŠESTRUKU PROBITKU:**
 - **RAST PROIZVODNJE OSIGURAVA IZDAŠNIJE FISKALNE PRIHODE ...**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **VEĆIM KORIŠTENJEM KAPACITETA SMANJUJE SE NEZAPOSLENOST**
- **RASTE NACIONALNI DOHODAK**
- **POSTIŽE SE I EFEKT MULTIPLIKATORA NA UKUPNA PRIVREDNA KRETANJA**



3.2. ANTICIPIRANA POTROŠNJA

- **ANTICIPATIVNOM POTROŠNJOM SE
POTIČE OPĆI PROSPERITET
DRUŠTVA**



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- U JEDNADŽBI

$$P = C + I$$

PROCES JE **POTROŠNJE** SVEDEN
NA VRLO POJEDNOSTAVLJENU,
APSTRAKTNU RAZINU



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- UVOĐENJEM SPECIFICIRANIH OBLIKA POTROŠNJE, **PROIZVOD DRUŠTVA (P)** TROŠI SE NA POTREBE STANOVNIŠTVA (C), PRIVREDNA ULAGANJA (I) I POTROŠNJU DRŽAVE (G), PA JE

$$P = C + I + G$$



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- **PROIZVOD SE SASTOJI OD ZBIRA**
 - **POTROŠNJE STANOVNIŠTVA (C)**
 - **PRIVREDNIH INVESTICIJA (I)**
 - |
 - **POTROŠNJE DRŽAVE (G)**



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- SVAKI OD NAVEDENIH OBLIKA **POTROŠNJE** MOŽE SE IZRAZITI KAO ZASEBNA VELIČINA PA JE

$$C = P - (I + G)$$

$$I = P - (C + G)$$

$$G = P - (C + I)$$



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- AKO SE U RAZMATRANJE UKLJUČI VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA, TADA TEMELJNA JEDNADŽBA GLASI

$$P = C + I + G + Ex - Im$$

Ex OZNAČAVA **IZVOZ** (export)

Im OZNAČAVA **UVOZ** (import)



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- **TEMELJNA POZORNOST ĆE SE
POSVETITI RELACIJI**

$$I = P - (C + G)$$



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- **VELIČINA INVESTICIJA JEDNAKA JE RAZLICI IZMEĐU**
 - **VELIČINE** **NOVOSTVORENE**
VRIJEDNOSTI
 - |
 - **ZBIRA POTROŠNJE STANOVNIŠTVA I**
DRŽAVE



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- POLAZI SE OD PRETPOSTAVKE DA **DRŽAVA NIJE PODUZETNIK** TE DA SE DRŽAVNI PRORAČUN U CIJELOSTI TROŠI NA FINANCIRANJE **KLASIČNIH DRŽAVNIH INSTITUCIJA ...**



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

**... – ADMINISTRACIJE, VOJSKE,
POLICIJE, SUDSTVA, ŠKOLSTVA,
ZDRAVSTVA, ZNANOSTI...**



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- **INVESTICIJAMA SE NE SMATRA SVAKI OBLIK TROŠENJA NOVCA IZVAN SFERE POTROŠNJE**



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- **INVESTIRANJE U UŽEM SMISLU NIJE:**
 - **KUPOVINA ZEMLJIŠTA,**
 - **ILI ...**



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- **PREUZIMANJE VLASNIŠTVA NAD POSTOJEĆIM PROIZVODNIM KAPACITETIMA (KUPNJA DIONICA)**
- **ILI**
- **ULAGANJE NOVCA U DRŽAVNE OBVEZNICE JER SE TAKVIM TRANSAKCIJAMA NE UVEĆAVAJU FIKSNI FONDOVI**



4. PRIVREDNE INVESTICIJE

- **INVESTICIJE NE OBUHVAĆAJU PROMJENE PORTFELJA KOJIMA SE NE STVARAJU NOVI PROIZVODNI ILI PROŠIRUJU I/ILI MODERNIZIRAJU POSTOJEĆI KAPACITETI**



4.1. POKAZATELJI INVESTICIJA

- **PRIVREDNA ULAGANJA ILI
PRIVREDNE INVESTICIJE U
REALNOM EKONOMSKOM ŽIVOTU
ISKAZUJU SE U SLJEDEĆIM
AGREGATNIM POKAZATELJIMA: ...**



4.1. POKAZATELJI INVESTICIJA

4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

4.1.2. NETO INVESTICIJE

4.1.3. NOVE INVESTICIJE



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **BRUTO INVESTICIJE** JESU UKUPNA ULAGANJA U EKONOMSKI PROCES S NAMJENOM:
 - **OBNAVLJANJA POSTOJEĆIH**
I
 - **GRADNJE NOVIH PROIZVODNIH KAPACITETA**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

■ **IZVORI SU BRUTO INVESTICIJA:**

- **PRIKUPLJENA (PRENESENI DIO SREDSTAVA RADA) AMORTIZACIJA VRIJEDNOSTI**
- **DIO NACIONALNOG DOHOTKA IZUZET OD POTROŠNJE (C + G)**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **ZADOVOLJAVAJUĆA RAZINA
BRUTO INVESTICIJA
PRETPOSTAVLJA:**
 - **REALAN OBRAČUN AMORTIZACIJE**
 - **ZADOVOLJAVAJUĆU STOPU
AKUMULACIJE**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **OBRAČUNATA AMORTIZACIJA TREBA REALISTIČNO ODRAZITI OBA ASPEKTA RABAĆENJA FIKSNIH FONDOVA**
 - **PROCES FIZIČKOG TROŠENJA**
I
 - **PROCES TEHNOLOŠKOG ZASTARIJEVANJA**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- U SAVREMENIM UVJETIMA **BRZIH TEHNOLOŠKIH PROMJENA** VAŽNO JE PRIMJENITI **VISOKE STOPE** NA REALNO VALORIZIRANU VRIJEDNOST FIKSNIH FONDOVA



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **BUDUĆI DA SE U ODREĐIVANJU VELIČINE AMORTIZACIJE RADI O KNJIGOVODSTVENIM OPERACIJAMA ...**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

**... POGREŠAN ILI SVJESNO
NEREALAN OTPIS
KNJIGOVODSTVENE VRIJEDNOSTI
FIKSNIH FONDOVA NE OSIGURAVA
OČUVANJE SUPSTANCIJE
PRIVREDNIH SUBJEKATA**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **OPASNOST** **ARBITRIRANOG**
ODREĐIVANJA **VELIČINE**
AMORTIZACIJE **IZVIRE** **IZ** **PRIRODE**
POSTUPKA **NJEZINA** **ODREĐIVANJA**
(**PRIMJENE** **VAŽEĆIH** **PROPISA** **I**
AUTONOMNIH **ODLUKA** **PRIVREDNIH**
SUBJEKATA)



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **RADI SE O DUGOROČNOM RASPOREĐIVANJU TROŠKOVA PREDUZEĆA U VEZI S NABAVLJENOM PROIZVODNOM OPREMOM KOJA ĆE SE KORISTITI U DUŽEM RAZDOBLJU**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **POSTUPAK SE ZASNIVA NA NOVČANIM KALKULACIJAMA (NABAVNA VRIJEDNOST, STOPA GODIŠNJEG OTPISA, REVALORIZACIJSKE STOPE, POREZNI PROPISI I MAKSIMALNO DOPUŠTENE STOPE AMORTIZACIJE)**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **AKUMULACIJSKA IZDVAJANJA ZA INVESTICIJE (SAMOFINANCIRANJE) SU: ...**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **OBJEKTIVNO
STEPENOM
POSLOVANJA
STVARA
POSLOVANJE)** **LIMITIRANA
USPJEŠNOSTI
(AKUMULACIJU
PROFITABILNO**
- **ODREĐENA
STRATEGIJOM
SUBJEKATA (ODLUKOM O NAČINU
UPOTREBE VIŠKA)** **POSLOVNOM
PRIVREDNIH**



4.1.1. BRUTO INVESTICIJE

- **PRAVILA DOBROG PRIVREĐIVANJA
NAMEĆU POTREBU STALNOG
OSAVREMENJAVANJA PROIZVODNE
TEHNIKE ZBOG:**
 - **BRZOG TEHNIČKOG NAPRETKA**
 - **I**
 - **ZAOŠTRENE KONKURENCIJE U
GLOBALIZIRANIM UVJETIMA
PRIVREĐIVANJA**



4.1.2. NETO INVESTICIJE

■ **NETO INVESTICIJE JEDNAKE SU RAZLICI IZMEĐU**

■ **BRUTO INVESTICIJA**

|

■ **AMORTIZACIJE**

NETO INVESTICIJE = BRUTO INVESTICIJE – AMORTIZACIJA



4.1.2. NETO INVESTICIJE

- **TAJ DIO GODIŠNJIH ULAGANJA PREDSTAVLJA REALNO UVEĆANJE PROIZVODNOG KAPITALA U PRIVREDI TE JE OVISAN O AKUMULATIVNOJ SPOSOBNOSTI PRIVREDNIH SUBJEKATA**



4.1.2. NETO INVESTICIJE

- **NAČINI OSIGURAVANJA IZVORA INVESTICIJA SU: ...**



4.1.2. NETO INVESTICIJE

- **SAMOFINANCIRANJE – ULAGANJE VLASTITE AKUMULACIJE**
- **POZAJMLJENI KAPITAL DOMAĆIH I INOZEMNIH BANAKA**
- **EMISIJA DODATNIH SERIJA DIONICA**



4.1.2. NETO INVESTICIJE

- **ZA PRIVREDNI NAPREDAK JE POTREBNO:**
 - **OSIGURATI DOSTATNE IZVORE**
 - **KONCIPIRATI KVALITETNE INVESTICIJSKE PROGRAME – PROFITABILNE IDEJE ZA NOVA ULAGANJA**



4.1.3. NOVE INVESTICIJE

- **NOVE INVESTICIJE SPECIFIČNA SU VRSTA IZLOŽENE KATEGORIZACIJE PRIVREDNIH ULAGANJA I ONE, PORED NETO INVESTICIJA OBUHVAĆAJU I NEUTROŠENI DIO AMORTIZACIJE**



4.1.3. NOVE INVESTICIJE

- **BUDUĆI DA SE SREDSTVA RADA RABATE U DUŽEM RAZDOBLJU, PRIKUPLJENA SREDSTVA S TE OSNOVE MOGU SE DO TRENUTKA STVARNE ZAMJENE DOTRAJALIH ELEMENATA FIKSNOG KAPITALA UPOTRIJEBITI ZA ŠIRENJE REPRODUKCIJE**



4.1.3. NOVE INVESTICIJE

- **TO NIJE NENAMJENSKO TROŠENJE SREDSTAVA, VEĆ RACIONALAN IZRAZ TEŽNJI DA SE NEISKORIŠTENI KAPITAL OPLOĐUJE I U RAZDOBLJU KADA JE NEPOTREBAN ZA NAMJENU IZ KOJE VUČE PORIJEKLO**



4.2. PROCES DEZINVESTIRANJA

- **PROCES DEZINVESTIRANJA NASTAJE KADA SU UKUPNA ULAGANJA U DRUŠTVENU REPRODUKCIJU MANJA OD OBRAČUNATE AMORTIZACIJE**



4.2. PROCES DEZINVESTIRANJA

- **PROCES DEZINVESTIRANJA MOŽE SE ZBIVATI U:**

- **OTVORENOJ FORMI**

I

- **PRIKRIVENOJ FORMI**



4.2. PROCES DEZINVESTIRANJA

- **ZBOG ARBITRIRANOSTI U ODREĐIVANJU VELIČINE OBEZVRIJEĐENOSTI FIKSNIH FONDOVA FIZIČKIM RABAĆENJEM I TEHNOLOŠKIM ZASTARIJEVANJEM MOGUĆE JE PROCES DEZINVESTIRANJA KNJIGOVODSTVENO PRIKRITI**



4.2. PROCES DEZINVESTIRANJA

- **NEREALNO** **OBRAČUNATA**
AMORTIZACIJA **PRIKRIT** **ĆE**
TROŠENJE SUPSTANCE ŠTO NIJE
VIDLJIVO NA PRVI POGLED



4.2. PROCES DEINVESTIRANJA

- **DEZINVESTIRANJE UNUTAR POJEDINIH PROIZVODNIH SUBJEKATA POJAVLJUJE SE KAO POSLJEDICA:**
 - **LOŠIH POSLOVNIH REZULTATA**
 - **I**
 - **NEMOGUĆNOSTI SNOŠENJA DIJELA TROŠKOVA**



4.2. PROCES DEZINVESTIRANJA

- **TAKAV OBLIK DEZINVESTIRANJA TREBA STROGO LUČITI OD PRESTRUKTURIRANJA, SVJESNOG REALOCIRANJA KAPITALA U NOVA PODRUČJA POSLOVANJA**



4.2. PROCES DEZINVESTIRANJA

- **DEZINVESTIRANJE S
MAKROEKONOMSKOG ASPEKTA JE
KADA SU UKUPNA ULAGANJA
MANJA OD OBRAČUNANE
AMORTIZACIJE ...**



4.2. PROCES DEZINVESTIRANJA

**... ŠTO ZNAČI DA SE TROŠI
SUPSTANCA PRIVREĐIVANJA I
FIKSNI SE FONDOVI SAMO
DJELOMIČNO OBNAVLJAJU –
NASTAJE TEHNOLOŠKI JAZ**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **OSTVARENJE ZADOVOLJAVAJUĆE RAZINE ULAGANJA U PROCES REPRODUKCIJE OD KLJUČNE JE VAŽNOSTI ZA **PRIVREDNI RAZVITAK****



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **PRIVREDNI NAPREDAK SE**
OSTVARUJE KONTINUIRANIM
DOPRINOSOM:
 - **INVESTICIJSKIH ČINITELJA**
 - **NEINVESTICIJSKIH ČINITELJA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **TEŠKO JE RAZLUČITI DOPRINOS POJEDINIH ČINITELJA JER SE PROMJENE ISTOVREMENO OSTVARUJU KORIŠTENJEM SVIH NABROJANIH FAKTORA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **NEMOGUĆE JE PRIVREDNI RAZVITAK ZASNIVATI ISKLJUČIVO NA INVESTICIJSKIM ILI NEINVESTICIJSKIM ČINITELJIMA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **KVALITATIVNI POMACI U PRIVREĐIVANJU OSTVARIVI SU KROZ ULAGANJE SVJEŽEG KAPITALA I KORIŠTENJE OSTALIH ČINILACA KOJI SINERGIJSKIM UČINKOM PRIDONOSE NAPRETKU**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **NE POSTOJI FORMULA
EGZAKTNOG IZRAČUNA
OPTIMALNE VELIČINE ULAGANJA U
PROCES REPRODUKCIJE**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **POŽELJNA VELIČINA ULAGANJA OVISI O OKOLNOSTIMA SPECIFIČNM ZA SVAKU ZEMLJU, OD KOJIH SU VAŽNIJE: ...**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- (1) AKUMULATIVNA SPOSOBNOST
PRIVREDE**
- (2) SPOSOBNOST APSORBIRANJA
INVESTICIJA**
- (3) STUPANJ ZADUŽENOSTI**
- (4) UVJETI KORIŠTENJA DOMAĆEG I
STRANOG KAPITALA ...**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

...

**(5) TRENUTNE PRIVREDNE I
DRUŠTVENE OKOLNOSTI**

(6) STUPANJ RAZVIJENOSTI

(7) RAZMJERI NEZAPOSLENOSTI ...



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

...

(8) DEMOGRAFSKA KRETANJA

**(9) KONCEPCIJA I STRATEGIJA
RAZVOJA DRUŠTVA**

**(10) GENERACIJSKI RASPORED
TROŠKOVA RAZVOJA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **POSTOJI RAŠIRENA ZABLUDA DA SU INVESTICIJE APRIORI POZITIVAN PROCES I DA ŠTO SE VIŠE INVESTIRA, TO SAMO PO SEBI DONOSI NAPREDAK**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **TAKVA SU SHVAĆANJA **POGREŠNA** I **NEZNANSTVENA** (FLOSKULE IZ VLASTITE PROŠLOSTI O “NAJVEĆEM GRADILIŠTU EUROPE” I UČINCIMA TOG “INVESTICIJSKOG BUMA”)**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **INVESTICIJE JESU PRETPOSTAVKA EKONOMSKOG RAZVOJA JER SE ULAGANJEM U FIKSNE FONDOVE UVEĆAVA PROIZVODNI POTENCIJAL DRUŠTVA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **KONTINUIRANO SE UVEĆAVA
KOLIČINA ANGAŽIRANOG
KAPITALA PO JEDNOM
ZAPOSLENIKU**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **LJUDSKI RAD SVE SE VIŠE
OPREMA RAZLIČITIM
MATERIJALNIM FAKTORIMA (**
STROJEVIMA, INFORMATIČKOM
OPREMOM...) ŠTO PRIDONOSI
RASTU EFIKASNOSTI



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **ANGAŽIRANA KOLIČINA
KAPITALNE OPREME RASTE BRŽE
OD BROJA ZAPOSLENIH U
GLOBALNIM RAZMJERIMA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **INVESTIRANJE JE RACIONALNA METODA UVEĆANJA DRUŠTVENOG BLAGOSTANJA, ALI NE SAMO PO SEBI, AUTOMATIZMOM KOJIM BI SVAKO ULAGANJE PRIDONOSILO EKONOMSKOM NAPRETKU**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **RAZLIKUJE SE:**

- A) **USPJEŠNO INVESTIRANJE**

- B) **NEUSPJEŠNO INVESTIRANJE**

ODNOSNO

- A) **EFIKASNO INVESTIRANJE**

- B) **NEEFIKASNO INVESTIRANJE**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **ULAGANJE DODATNOG KAPITALA SVOJEVRSNA JE ŽRTVA, ODRICANJE OD MOGUĆE POTROŠNJE**
- **SVAKA ZAJEDNICA NASTOJI OSTVARITI NAPREDAK**
- **EKONOMSKI RAST GLAVNA JE PREOKUPACIJA CIVILIZIRANIH DRUŠTAVA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **PORED TEŽNJE ZA NAPRETKOM NUŽNI SU I:**
 - **PRIKLADNI UVJETI**
 - **KVALITETNO I PRAVOVREMENO DONOŠENJE INVESTICIJSKIH ODLUKA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **SAMA ŽELJA ILI TEŽNJA KA
EKONOMSKOM BOLJITKU NIJE
DOVOLJNA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **INVESTIRANJE JE PLOD
RACIONALNOG INTERESNOG
ODLUČIVANJA, ALI U UVJETIMA
NEIZVJESNOSTI**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **PRILIKOM DONOŠENJA
INVESTICIJSKIH ODLUKA
RAZMATRAJU SE SVE
RELEVANTNE INFORMACIJE
POTREBNE ZA PRONALAŽENJE
ODGOVORA NA PITANJA: ...**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

**(1) KOLIKI JE STEPEN
ISKORIŠTENOSTI POSTOJEĆIH
KAPACITETA?**

**(2) HOĆE LI ULAGANJA U DODATNI
KAPITAL UVEĆATI DOHODAK I U
KOJOJ MJERI? ...**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

(3) KAKAV JE KVANTITATIVNI OMJER IZMEĐU VELIČINE ULAGANJA I OSTVARENOG PROFITA?

(4) POSTOJI LI MOGUĆNOST PLASMANA DODATNE KOLIČINE PROIZVODA? ...



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

(5) STIMULIRA LI DRŽAVA FISKALNOM POLITIKOM ULAGAČE ILI ODVRAĆA ULAGAČE OD NAMJERE INVESTIRANJA?

(6) KAKVI SU I KOLIKI UKUPNI RIZICI ULAGANJA?



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- U SVJETSKOJ RAZVOJNOJ PRAKSI VELIKI JE BROJ PRIMJERA NEUSPJEŠNIH ULAGANJA I RAZVOJNIH PREGNUĆA S KATASTROFALNIM REZULTATIMA



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **BIVŠE KOMUNISTIČKE ZEMLJE**
IMALE SU VELIKA IZDVAJANJA ZA
PROŠIRENJE REPRODUKCIJE, ALI
SU OSTVARENI SKROMNI
REZULTATI ZBOG: ...



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **POGREŠAKA U SEKTORSKOM ALOCIRANJU RESURSA (TEŠKA I VOJNA INDUSTRIJA)**
- |
- **NERACIONALNOG PRIVREDNOG SISTEMA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- U PRIVREDNOM SISTEMU KOJI NE RASPOLAŽE MEHANIZMOM SELEKCIJE INVESTICIJSKIH PROJEKATA **NA OSNOVI OBJEKTIVNO PROCIJENJENIH POTENCIJALA RENTABILNOSTI ULAGANJA PROMAŠENE SU INVESTICIJE NEMINOVNOST**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **U RACIONALNO KONCIPIRANOM PRIVREDNOM SISTEMU NUŽAN JE MEHANIZAM:**
 - **POTICANJA EKONOMSKE EFIKASNOSTI PRILIKOM ULAGANJA**
 - **I**
 - **EFIKASNOG KORIŠTENJA IZGRAĐENIH KAPACITETA**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **DOBRE INVESTICIJSKE IDEJE U
DEFEKTNOM PRIVREDNOM
SYSTEMU REALIZIRAJU SE U
RAZLIČITIM DEVIJANTNIM
OBLICIMA VOLUNTARISTIČKE
NERACIONALNOSTI**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **TAKO SE**

- **OBEZVRIJEĐUJU NAPORI I UPOTRIJEBLJENA AKUMULACIJA TE**
- **IZOSTAJU OČEKIVANI RAZVOJNI UČINCI**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **NEUSPJEŠNI RAZVOJNI NAPORI
UPOZORAVAJU NA: ...**



4.3. VELIČINA INVESTICIJA

- **SLOŽENOST RAZVOJNOG PROCESA**
- **MEĐUOVISNOST EKONOMSKIH
PODSISTEMA**
- **VAŽNOST KARAKTERISTIKA
PRIVREDNOG I DRUŠTVENOG
SISTEMA ZA USPJEŠAN RAZVOJ NA
MIKRO I MAKROEKONOMSKOJ RAZINI**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- U VEZI S SAVREMENOM ULOGOM DRŽAVE U PROCESU RASPODJELE OD POSEBNE JE VAŽNOSTI:
 - (1) RAZDOBLJE PREUZIMANJA REGULATORNE FUNKCIJE U PRIVREDI
 - (2) RAZDOBLJE SOCIJALNE DRŽAVE



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **IZMIJENJENA ULOGA DRŽAVE U NOVIJE DOBA POSLJEDICA JE KRUPNIH POTEŠKOĆA U FUNKCIONIRANJU KLASIČNE KAPITALISTIČKE PRIVREDE KOJA JE KULMINIRALA VELIKOM EKONOMSKOM KRIZOM 1929.GODINE**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- KRIZA JE SVOJIM DRAMATIČNIM RAZMJERIMA ISKAZALA BIT NAGOMILANIH PROTURJEČNOSTI SISTEMA TEMELJENOG NA:
 - **SAMOREGULIRAJUĆIM NAČELIMA** *laissez faire*, I
 - **NEUTRALNOSTI DRŽAVE U PODRUČJU PRIVREDE**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **NEDJELOTVORNOST LIBERALISTIČKE DOKTRINE U OBUZDAVANJU CIKLIČNIH POREMEĆAJA IZISKIVALA JE HITNU REVIZIJU TEORIJSKIH POSTULATA O REGULATORNOJ MOĆI TRŽIŠNOG MEHANIZMA**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- PREMA DO TADA USTALJENIM
POGLEDIMA EKONOMISTA
PRIVREDNA RAVNOTEŽA SE
USPOSTAVLJALA PRI PUNOJ
ZAPOSLTENOSTI KOJU JE
OSIGURAVAO SAYOV ZAKON TRŽIŠTA

...



5. POTROŠNJA DRŽAVE

... TEZA KOJA SE TEMELJI NA VJEROVANJU DA SVAKA **PONUDA UKLJUČUJE **POTRAŽN**JU I DA ĆE SVAKI **PRODAVATEL**J NUŽNO BITI I **KUPAC****



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **PREMA SAYU EKONOMSKA KRIZA ZBOG NEDOSTATNE POTRAŽNJE NIJE MOGUĆA**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **ZANEMARENO JE DA POSREDOVANJE NOVCA U RAZMJENI**
 - **RAZDVAJA KUPOPRODAJU NA DVA ODVOJENA AKTA**
 - **TE SE**
 - **PRODAVATELJ NE MORA ISTOVREMENO POJAVITI I KAO KUPAC**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- SAYOVA TEORIJA DOPUŠTALA JE PRIVREMENU MOGUĆNOST HIPERPRODUKCIJE, ALI SAMO ZBOG NEPRIKLADNE STRUKTURE PONUDE, A NIPOŠTO ZBOG NEDOSTATNE POTRAŽNJE



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **DŽON MAJNARD KEJNZ (JOHN MAYNARD KEYNES, 1883.-1946.)**
AUTOR *OPĆE TEORIJE ZAPOSLTENOSTI, KAMATA I NOVCA,*
NAJZNAČAJNIJE KNJIGE IZ
PODRUČJA EKONOMIJE NAKON
SMITHOVA *BOGATSTVA NARODA ...*



5. POTROŠNJA DRŽAVE

**... SVOJOM JE TEORIJOM
DEMISTIFICIRAO DOTADAŠNJE
ZABLUDE I UNIO
REVOLUCIONARNE PROMJENE U
EKONOMSKU TEORIJU**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **POSTAVIO JE HIPOTEZU DA SE PRIVREDNA RAVNOTEŽA MOŽE USPOSTAVITI U UVJETIMA NEPOTPUNE ZAPOSLENOSTI**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **RAVNOTEŽA SE NE MOŽE OSTVARITI BEZ AKTIVNE ULOGE DRŽAVE U:**
 - **OŽIVLJAVANJU POTRAŽNJE**
I
 - **SMANJIVANJU NEZAPOSLENOSTI**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **KEYNESOVOM TEORIJOM DRŽAVNI PRORAČUN (BUDŽET) POSTAJE KLJUČNI INSTRUMENT PREVLADAVANJA ZASTOJA U FUNKCIONIRANJU KAPITALISTIČKE REPRODUKCIJE**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **PRORAČUNSKIM RASHODIMA KOJI PREMAŠUJU REALNE IZVORE DRŽAVA:**
 - **POKREĆE ZAPOŠLJAVANJE U DRŽAVNIM SLUŽBAMA I JAVNE RADOVE**
 - **OSIGURAVA NOVČANU POTPORU NEZAPOSLENIMA**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **KLJUČNO JE PITANJE EKONOMSKE RAVNOTEŽE KAKO OŽIVJETI AGREGATNU POTRAŽNJU**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **KADA NISKE KAMATNE STOPE NE POTIČU ŠTEDIŠE DA INVESTIRAJU SVOJ KAPITAL, TADA JE ZADAĆA DRŽAVE DA INTERVENIRA U OŽIVLJAVANJU POTRAŽNJE**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

■ KEYNESOVA TEORIJA

- **NIJE DALA RECEPTURU ZA SVA VREMENA,**
- **ALI JE**
- **PRESUDNO UTJECALA NA ETABLIRANJE DRŽAVE KAO KLJUČNOG FAKTORA USMJERAVANJA DRUŠTVENE REPRODUKCIJE**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **DRŽAVNA EKONOMSKA POLITIKA JE NEZAMJENJIVA POLUGA:**
 - **ODRŽAVANJA EKONOMSKE RAVNOTEŽE**
 - **SPREČAVANJA EKONOMSKIH KRIZA**
 - **POTICANJA EKONOMSKOG RASTA I RAZVOJA**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **PUTEM DRŽAVNOG PRORAČUNA (BUDŽETA) DRŽAVA DISPONIRA ZNAČAJNIM DIJELOM UČINKA DRUŠTVENE REPRODUKCIJE**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **FISKALNIM INSTRUMENTIMA (POREZIMA, CARINAMA...)** **DRŽAVA PRIKUPLJA ZNAČAJNA SREDSTVA**, A U SLUČAJU POTREBE **DODATNE IZVORE FINANCIRANJA OSIGURAVA EMISIJOM DRŽAVNIH OBVEZNICA KOJE PRODAJE U ZEMLJI I INOZEMSTVU**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **KROZ JAVNI DUG PREMOŠĆUJE SE**
RASKORAK IZMEĐU:

➤ **TRENTNE VISINE DRŽAVNIH**
RASHODA

|

➤ **OGRANIČENIH PRIHODA**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- DIO DRŽAVNIH PRIHODA OSTVARUJE SE IZ NEFISKALNIH IZVORA (OD IMOVINE U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, OD VLASTITIH PRIHODA, DAROVA...)



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **FISKALNE PRIHODE** DRŽAVA PRIKUPLJA TEMELJEM **FISKALNOG SUVERENITETA** – USTAVNIH I ZAKONSKIH OVLAŠTENJA UVOĐENJA I UBIRANJA RAZLIČITIH VRSTA POREZA, DOPRINOSA, PRISTOJBI I PARAFISKALITETA



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **FISKALNI PRIHODI SE PRIKUPLJAJU BEZ POSREDOVANJA TRŽIŠNOG MEHANIZMA A OBVEZNOST PLAĆANJA OSIGURAVA PRISILA DRŽAVNE ORGANIZACIJE**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **NEFISKALNI PRIHODI, KOJI SE OSTVARUJU EKONOMSKIM MEHANIZMIMA, PRITJEČU U DRŽAVNI PRORAČUN TEMELJEM: ...**



5. POTROŠNJA DRŽAVE

- **CRPLJENJA EKONOMSKIH KORISTI IZ IMOVINE U JAVNOM VLASNIŠTVU (ZEMLJIŠTA, ŠUMA, RUDNIKA)**
- **DEFICITARNIM FINANCIRANJEM (PRODAJOM OBVEZNICA)**
- **JEDNOSMJERNIM TRANSFERIMA (DAROVANJA, BESPOVRATNA EKONOMSKA POMOĆ IZ INOZEMSTVA)**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **KONAČNU UPOTREBU
NOVOSTVORENE VRIJEDNOSTI (P)
ČINI ZBIR OSOBNE POTROŠNJE
STANOVNIŠTVA (C), INVESTICIJA (I) I
DRŽAVNE POTROŠNJE (G), ILI**

$$P = C + I + G$$



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **SAVREMENA DRŽAVA SVOJOM AKTIVNOŠĆU ZADIRE U PODRUČJA KOJA NISU DIO KLASIČNIH FUNKCIJA DRŽAVNE ORGANIZACIJE (OBRANA, ADMISTRACIJA, POLICIJA, SUDSTVO)**
- **PRI TOME SE MISLI NA PRIVREDU**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **DRŽAVA** **SUDJELUJE** **U**
PRIVREDNOM **ŽIVOTU** **NA**
RAZLIČITE NAČINE



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **DRŽAVA SNAŽNO UTJEČE NA RASPODJELU STVORENE VRIJEDNOSTI PRIKUPLJANJEM POREZA OD POTROŠAČKIH I PROIZVOĐAČKIH SUBJEKATA TE SE MOŽE SMATRATI KLJUČNIM FAKTOROM NJEZINE REDISTRIBUCIJE**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **DRŽAVA:**

- **PREUZIMA FUNKCIJU PODUZETNIKA
ULAŽUĆI ZNAČAJNA SREDSTVA U
PRIVREDNE SUBJEKTE ČIJI JE
VLASNIK ILI U JAVNA DOBRA NA
OPĆU DOBROBIT**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

■ DRŽAVA:

- **ISPLAĆUJE DOHOTKE SVOJIM
SLUŽBENICIMA**
- **TRANSFERIRA DIO SVOJIH PRIHODA
SOCIJALNO UGROŽENIMA**
- **PODMIRUJE TROŠKOVE NABAVE
DOBARA I USLUGA INSTITUCIJAMA –
KORISNICIMA DRŽAVNOG
PRORAČUNA**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE (G) KOMPONIRANA JE PREMA FORMULI**

$$G = C + I + G$$



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **DRŽAVNA POTROŠNJA (G)**
PREDSTAVLJA ZBIR
 - **OSOBNJE POTROŠNJE DRŽAVNIH
SLUŽBENIKA (C)**
 - **INVESTICIJA U PRIVREDU U
DRŽAVNOM VLASNIŠTVU (I)**
 - **IZDATAKA ZA FUNKCIONIRANJE
DRŽAVNIH INSTITUCIJA (G)**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **POTREBNO JE FLEKSIBILNO
INTERPRETIRATI FORMULU $P = C + I$
 $+ G$ JER SU U STAVCI G SADRŽANI
ELEMENTI KOJI SE NA PRVI
POGLED NE PRETPOSTAVLJAJU
(INVESTICIJE U PRIVREDU) ...**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

**... PA O TOME TREBA VODITI
RAČUNA PRI ANALIZI UDJELA
DRŽAVNOG PRORAČUNA U
STVORENOJ VRIJEDNOSTI**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- ČINJENICA DA SE DIO SREDSTAVA IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA INVESTIRANE **NE ZNAČI** DA U TAKVIM OBLICIMA KONAČNE UPOTREBE STVORENE VRIJEDNOSTI NEMA NERACIONALNOSTI



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **INVESTIRANJE NIJE APRIORI
POZITIVAN PROCES**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **INVESTICIJE SU SVRSISHODAN
OBLIK UPOTREBE SREDSTAVA
AKO SU EFEKTI ULAGANJA
POZITIVNI**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **DRŽAVNO** **PODUZETNIŠTVO** **U**
NAČELU **OSTVARUJE** **NIŽU**
EFIKASNOST **OD** **PRIVATNOG**
ZBOG: ...



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

...

- **OGRANIČENE RACIONALNOSTI** **KONTROLE**
- **BIROKRATIZIRANIH PROCEDURA U**
DONOŠENJU ODLUKA
- **HIJERARHIJSKE UPRAVLJANJA...** **STRUKTURE**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- TA JE OSOBINA **DRŽAVNOG
PODUZETNIŠTVA** DAVNO UOČENA
A U BIVŠIM JE KOMUNISTIČKIM
DRŽAVAMA BITNO PRIDONIJELA
EKONOMSKOM KOLAPSU



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

- **DRŽAVNO PODUZETNIŠTVO NUŽNO
JE SVESTI NA MJERU KOJU JE
ZAGOVARAO ADAM SMITH ...**



5.1. STRUKTURA DRŽAVNE POTROŠNJE

... PREPUSTITI **DRŽAVI** PODRUČJA
ULAGANJA ZA KOJA PRIVATNI
KAPITAL **NE POKAZUJE INTERES** ILI
SE ZBOG RAZMJERA ULAGANJA I
VELIČINE RIZIKA NE MOŽE
UPUSTITI U NEKU INVESTICIJU



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **TVRDNJE O PRETJERANIM
DRŽAVNIM RASHODIMA OMILJENE
SU **TEZE OPORBENIH
(OPOZICIONIH) STRANAKA U SVIM
PARLAMENTIMA SVIJETA****



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **APSOLUTNO JE ISTINITA TVRDNJA DA BI SVAKA DRŽAVA MOGLA RACIONALNIJE FINANCIRATI SVOJE AKTIVNOSTI, ŠTO UVJETNO DAJE OPRAVDANJE OPORBENIM ZANOVIJETANJIMA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- MOŽE LI **DRŽAVA** U SAVREMENIM UVJETIMA BITI **JEFTINA** I KOJI JE **KRITERIJ** TE ATRIBUCIJE?



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- KADA JE U PITANJU **DRŽAVA**
POTEŠKOĆE NA RELACIJI **JEFTINO**
– **SKUPO** SU POSEBNO IZRAŽENE S
OBZIROM NA: ...



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

...

- **HETEROGENOST NJEZINIH FUNKCIJA**
- I**
- **NEMOGUĆNOST PRIMJENE NOVČANIH
KRITERIJA ZA VREDNOVANJE
NJEZINIH REZULTATA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **PODRUČJE DRŽAVNIH AKTIVNOSTI
DANAS JE UISTINU **OGROMNO****



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **DRŽAVA FINANCIRA:**

- **KLASIČNE FUNKCIJE (OBRANA, PRAVNA SIGURNOST I UNUTRAŠNJI RED)**
- **SKUPI DIPLOMATSKI APARAT**
- **DRŽAVNU ADMINISTRACIJU U ZEMLJI NA SVIM RAZINAMA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **DRŽAVA FINANCIRA:**

- **SUDSTVO**

- **JAVNO ZDRAVSTVO**

- **ŠKOLSTVO**

- **ZNANSTVENE I KULTURNE
INSTITUCIJE**

- **SPECIJALIZIRANE INSTITUCIJE
(SREDIŠNJA BANKA, STATISTIČKI
ZAVOD, RAZNE AGENCIJE...)**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA
FINANCIRAJU SE:**
 - **SOCIJALNI PROGRAMI**
 - **MIROVINE ODREĐENIH KATEGORIJA
UMIROVLJENIKA**
 - **INVALIDNINE ŽRTAVA RATA...**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **POSEBAN SEGMENT DRŽAVNIH
AKTIVNOSTI JE PRIVREDA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **DRŽAVA SE NE BAVI PRIVREDNIM
PROBLEMIMA SAMO**
 - **DONOŠENJEM MJERA EKONOMSKE
POLITIKE**
NEGO I KAO
 - **AKTIVNI PODUZETNIK U**
PODRŽAVLJENOM DIJELU PRIVREDE



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **DRŽAVA JE:**

- **VLASNIK JAVNIH PREDUZEĆA**
- **GLAVNI INVESTITOR U ENERGETSKU I PROMETNU INFRASTRUKTURU**
- **AKTIVNI KREATOR DUGOROČNIH STRATEGIJA RAZVOJA I MJERA EKONOMSKE POLITIKE**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **DRŽAVA JE**

**FINANCIJER OBVEZA KOJE
PROIZILAZE IZ NJEZINE POZICIJE
AKTIVNOG SUDIONIKA PRIVREDNIH
ZBIVANJA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **IZ DRŽAVNOG PRORAČUNA SE ISPLAĆUJU**
 - **SUBVENCije**
 - **KOMPENZACIJE**
 - **FINANCIRAJU POTICAJNI KREDITI**
 - ...



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **SANIRAJU GUBICI VITALNO
ZNAČAJNIH PRIVREDNIH
SUBJEKATA**
- **OBEŠTEĆUJU ŠTEDIŠE PROPALIH
BANAKA...**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- IZ NABRAJANJA FUNKCIJA
SAVREMENE DRŽAVE RAZVIDNA JE
NEMOGUĆNOST OSTVARENJA
“JEFTINE” ORGANIZACIJE TAKVIH
RAZMJERA I KOMPLEKSNOG
AKTIVITETA



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **IZ SAME KONCEPCIJE
SVEOBUHVAATNE UKLJUČENOSTI U
VEĆINU OBLIKA DRUŠTVENOG
ŽIVOTA PROIZILAZI POTREBA
RASPOLAGANJA SREDSTVIMA KOJA
SU PROPORCIONALNA TOLIKOM
ANGAŽMANU**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **TIME NISU OPOVRGNUTE TVRDNJE:**
 - **DA DRŽAVA TROŠI VIŠE OD NUŽNOG, TE**
 - **DA BI DRŽAVNU ORGANIZACIJU TREBALO RACIONALIZIRATI**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **DRŽAVNI PROJEKTI KOJI SE FINANCIRAJU IZ PRORAČUNA NISU OBJEKTIVNO NUŽNI SAMO ZBOG TOGA ŠTO SU USVOJENI PREMA PRAVILIMA DEMOKRATSKE PROCEDURE**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **PRIMJERIMA** **BEZUMNOG**
TROŠENJA DRŽAVNIH SREDSTAVA
NEMA BROJA



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **NOSITELJI DRŽAVNIH AKTIVNOSTI I
OVLAŠTENJA JESU LJUDI SA SVIM
NESAVRŠENOSTIMA SVOJSTVENIM
ČOVJEKU**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **POJAVE STARE KOLIKO I LJUDSKO DRUŠTVO SU:**
 - **MORALNA POSTRANJA I KORISTOLJUBLJE**
 - **BIROKRATIZAM I NEPOTIZAM ...**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

...

- **POTKUPLJIVOST**
- **KARIJERIZAM I NESPOSOBNOST**
- **RASTROŠNOST, ZLOUPOTREBE
POLOŽAJA I OVLAŠTENJA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **SAVREMENO DEMOKRATSKO DRUŠTVO
KONCIPIRALO JE:**
 - **KONTROLNE MEHANIZME**
 - **POLITIČKI PLURALIZAM**
 - **PARLAMENTARNI SISTEM**
 - **TRODIOBU VLASTI**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **USTANOVljen JE NIZ OSTALIH
INSTITUCIJA I MEHANIZAMA KONTROLE
DRŽAVNIH INSTITUCIJA I NOSILACA
DRŽAVNIH FUNKCIJA, TE NADZORA NAD
ZAKONITOŠĆU DJELOVANJA I
RACIONALNOŠĆU TROŠENJA NOVCA
POREZNIH OBVEZNIKA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **STEPEN OŽIVOTVORENJA
VLADAVINE PRAVA FUNKCIJA JE
RAZVIJENOSTI DEMOKRATSKIH
INSTITUCIJA**



5.2. KONTROVERZE O SKUPOJ I JEFTINOJ DRŽAVI

- **TO JE I ODGOVOR NA PITANJE O
SKUPOĆI DRŽAVE I KAKO JE
“POJEFTINITI”**